

Září 2025



PROBLEMATIKA TOULAVÝCH A OPUŠTĚNÝCH KOČEK Z POHLEDU PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ





PRÁVNÍ PŘEDPISY

- ZÁKON Č. 246/1992 SB., NA OCHRANU ZVÍŘAT PROTITÝRÁNÍ
- ZÁKON Č. 166/1999 SB., O VETERINÁRNÍ PÉČI A O ZMĚNĚ SOUVISEJÍCÍCH ZÁKONŮ (VETERINÁRNÍ ZÁKON)
- ZÁKON Č. 89/2012 SB., OBČANSKÝ ZÁKONÍK

TOULAVÉ VS. OPUŠTĚNÉ ZVÍŘE

- Zákon na ochranu zvířat rozlišuje **zvířata toulavá a opuštěná**. Vedle toho ale jsou v dalších právních předpisech také „**zvířata bez pána**“, která nemají vlastníka. Zvířata bez pána zahrnují jednak zvířata opuštěná (kočka měla vlastníka a vlastník kočku opustil), a jednak zvířata, která nikdy vlastníka neměla (potomci koček ze zájmových chovů, kteří zdivočeli).
- **Toulavé zvíře** je definováno v § 3 písm. h) zákona na ochranu zvířat takto: *„zvíře v lidské péči, které není pod trvalou kontrolou nebo dohledem fyzické osoby nebo chovatele a které se pohybuje volně mimo své ustájení, výběhové prostory nebo mimo domácnost svého chovatele“*. V důsledku úniku se zvíře stává zvířetem toulavým. Vlastnické právo chovatele ke zvířeti nezaniká ihned, ale až uplynutím doby, která je stanovena v občanském zákoníku. Občanský zákoník označuje toulavé zvíře jako zvíře nalezené.
- **Opuštěné zvíře** je definováno v § 3 písm. i) zákona na ochranu zvířat takto: *„zvíře původně v lidské péči, které není pod přímou kontrolou nebo dohledem fyzické osoby nebo chovatele a ze zjištěných skutečností vyplývá, že ho jeho chovatel opustil s úmyslem se jej zbavit nebo ho vyhnal“*. V důsledku opuštění se zvíře stává zvířetem opuštěným. Vlastnické právo chovatele ke zvířeti zaniká již okamžikem opuštění. V tomto případě není stanovena žádná lhůta. Občanský zákoník k tomu v § 1048 uvádí: *„Domácí zvíře se považuje za opuštěné, pokud je z okolností zřejmý vlastníkův úmysl zbavit se zvířete nebo je vyhnat. To platí i o zvířeti v zájmovém chovu.“*

TOULAVÉ VS. OPUŠTĚNÉ ZVÍŘE

- **Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně souvisejících zákonů (veterinární zákon),** uvádí vedle toulavých a opuštěných zvířat také „zvířata bez pána“. **Občanský zákoník** také uvádí „zvíře bez pána“. Z důvodové zprávy k občanskému zákoníku citujeme: *„Ve vztahu k divokým zvířatům žijícím na svobodě se jako základní právní pravidlo uplatní, že nemají vlastníka. Taková zvířata se v právním jazyce tradičně označují jako zvířata bez pána.“* „Bez pána může být i zvíře náležející druhem k domácím zvířatům (kočky, psi), pokud jednotlivý kus žije divoce v přírodě.“
- Pokud není jednoznačné, že se jedná o zvíře opuštěné či zvíře bez pána, je třeba takové zvíře považovat za zvíře toulavé. V praxi se tedy většinou bude jednat o zvířata toulavá. Cílem je ochrana dosavadního vlastníka zvířete.
- Občanský zákoník uvádí: *„Má se za to, že si každý chce podržet své vlastnictví a že nalezená věc není opuštěná. Kdo věc najde, nesmí ji bez dalšího považovat za opuštěnou a přivlastnit si ji.“* (§ 1051 občanského zákoníku) Z důvodové zprávy k občanskému zákoníku citujeme: *„Od věcí a zvířat, která nikomu nepatří, nutno odlišit případ věci nalezené. Zatímco v prvním případě jde o věci bez vlastníka a zvířata bez pána, v druhém se jedná situaci, kdy vlastník ztrátou věci pozbyl jen její držbu, ale nikoli vlastnické právo k ní. Proto musí být jeho vlastnické právo šetřeno a zákon musí vlastníku poskytnout možnost, aby se své věci opět ujal.“*

ROZDÍLNÝ PŘÍSTUP KE KOČKÁM V LIDSKÉ PÉČI A KOČKÁM „ZDIVOČELÝM“

- V případě koček je třeba z hlediska zákona na ochranu zvířat rozlišovat, zda se jedná o:
 - zvířata toulavá, tedy kočky, které jen dočasně unikly svému chovateli, nebo
 - zvířata opuštěná, tedy kočky, které byly původně v lidské péči a již v lidské péči nejsou - opuštěné kočky. Opuštěná kočka může být socializovaná a navyklá na člověka nebo může být zdivočelá.
- V případě koček je nutné v souladu s dalšími právními předpisy rozlišovat:
 - kočky v lidské péči [zvířetem v lidské péči se podle § 3 písm. c) zákona na ochranu zvířat rozumí zvíře, které je přímo závislé na bezprostřední péči člověka], jedná se o zvířata socializovaná a navyklá na člověka, mezi kočky v lidské péči patří kočky toulavé a nezdivočelé kočky opuštěné,
 - kočky tzv. zdivočelé (zvířata bez pána, opuštěné kočky). Jedná se o kočky domestikované, které se vrátily k životu ve volné přírodě (ferální), nebo žijící v blízkosti člověka a jeho obydlí (synantropní).



- **V PŘÍPADĚ KOČEK, KTERÉ JSOU STÁLE V LIDSKÉ PÉČI (KOČKY TOULAVÉ), JE POVINNOST OBCE JIM ZABEZPEČIT PÉČI V ÚTULKU NEBO JINÝM ZPŮSOBEM**
- **V PŘÍPADĚ OPUŠTĚNÝCH KOČEK, KTERÉ NEJSOU ZDIVOČELÉ, DOPORUČUJEME JIM ZABEZPEČIT PÉČI V ÚTULKU NEBO JINAK**
- **UMÍŠŤOVÁNÍ ZDIVOČELÝCH KOČEK DO ÚTULKU NENÍ PRO TATO ZVÍRATA VHODNÉ, DOPORUČUJEME JE ODCHYTIT, VYKASTROVAT A PO ZOTAVENÍ VRÁTIT NA PŮVODNÍ LOKALITU**



V PŘÍPADĚ OPUŠTĚNÝCH
ZDIVOČELÝCH KOČEK
DOPORUČUJEME POSTUPOVAT PODLE
DOPORUČENÍ USTŘEDNÍ KOMISE
PRO OCHRANU ZVÍRAT
K REGULACI POPULACÍ TOULAVÝCH
KOČEK Z LEDNA 2004.

Z TOHOTO DOPORUČENÍ CITUJEME:
„ZA REGULACI POPULACE TOULAVÝCH
KOČEK POVAŽUJEME SOUBOR OPATRENÍ,
KTERÝ ZAMEZÍ UTRPENÍ ZVÍRAT
VZNIKLEMU V DŮSLEDKU
NEKONTROLOVANÉHO MNOŽENÍ
TOULAVÝCH, OPUŠTĚNÝCH A
ZDIVOČELÝCH KOČEK V PŘÍSLUŠNÉ
LOKALITĚ, A POKUD JE TO MOŽNÉ,
PONECHÁ KASTROVANÉ JEDINCE
NA JEJICH PŮVODNĚ
OBHAJOVANÝCH TERITORIÍCH“

[WWW.MZE.GOV.CZ](http://www.mze.gov.cz)

KOMPETENCE OBCÍ DLE ZÁKONA NA OCHRANU ZVÍŘAT PROTI TÝRÁNÍ

- „**Obec může zřizovat, provozovat a rušit útulky pro zvířata.**“ (§ 24 odst. 1 zákona na ochranu zvířat) Z tohoto ustanovení plyne, že zřízení útulku není povinností obce. Závisí na rozhodnutí dané obce, zda útulek pro zvířata zřídí nebo ne. Obec sama nebo ve spolupráci s jinou obcí nebo jinou osobou může zřídit a provozovat útulek pro odchycená zvířata.
- Pokud obec útulek nezřídí, **je povinna se o toulavá zvířata postarat jiným způsobem**, např. tím, že uzavře smlouvu o spolupráci s jinou obcí nebo s jiným útulkem. Z občanského zákoníku dle našeho názoru plyne povinnost obce postarat se o zvířata toulavá. Občanský zákoník ani jiný právní předpis neupravuje detailní postup toho, jak se má obec o zvíře postarat v případě, že nemá zřízený útulek.
- U **opuštěných zvířat (zvířat bez pána)** občanský zákoník dle našeho názoru nestanoví povinnost obce se o taková zvířata postarat. Občanský zákoník výslovně nestanoví žádné kompetence obce ani jiného orgánu ve vztahu k opuštěným zvířatům (zvířatům bez pána). **Nicméně v praxi se obce i bez výslovně zákonem stanovené povinnosti starají také o zvířata opuštěná, neboť jinak by došlo k nežádoucímu zvýšení počtu psů a koček, kteří by se pohybovali po veřejném prostranství bez jakékoliv kontroly a představovali by bezpečnostní riziko pro obyvatele a pro jiná zvířata.**
- Zákon na ochranu zvířat upravuje **kastraci nebo sterilizaci toulavých nebo opuštěných zvířat jako možnost, nikoliv však povinnost obce.** Z ustanovení § 13b odst. 1 písm. d) citujeme: *„Obec může k regulaci populace toulavých a opuštěných zvířat provést podporu činnosti k uskutečnění regulace populace omezováním nekontrolovaných zdrojů potravy a neplánovaného rozmnožování psů a koček podporováním jejich sterilizace.“*

KVALIFIKACE K ODCHYTU KOČEK A POVOLENÍ K PROVÁDĚNÍ ODCHYTU

- **Odchyt koček může provádět pouze osoba, která absolvovala odborný kurz pro odchyt zvířat bez pána, toulavých a opuštěných zvířat a zacházení s nimi včetně péče o ně v útulcích pro zvířata, a pro sběr a neškodné odstraňování kadáverů zvířat v zájmovém chovu.**
- **Mezi veterinární asanační činnosti patří také odchyt zvířat bez pána a toulavých a opuštěných zvířat a jejich umístování do karantény nebo izolace. Veterinární asanační činnosti lze vykonávat jen na základě povolení Státní veterinární správy. Viz § 39 odst. 1 a 2 veterinárního zákona.**
- **Pokud někdo provádí odchyty koček, měl by předložit osvědčení o absolvování výše uvedeného kurzu, a mít povolení od Státní veterinární správy.**

SHRNUTÍ

- V případě **toulavých koček** je povinnost obce jim zabezpečit péči v útulku nebo jinak (např. předáním do adopční péče novému chovateli).
- V případě **opuštěných koček, které nejsou zdivočelé**, doporučujeme jim zabezpečit péči v útulku nebo jinak (např. předáním do adopční péče novému chovateli).
- **Zdivočelé kočky** doporučujeme odchytit, vykastrovat a po zotavení vrátit na původní lokalitu. Umístování zdivočelých koček do útulku není pro tato zvířata vhodné a nedoporučujeme ho.
- Vypuštění zdivočelé kastované zotavené kočky na původní lokalitu se nepovažuje za opuštění zvířete, ani za porušení dalších ustanovení zákona na ochranu zvířat.
- **Odchyt koček může provádět pouze osoba, která absolvovala odborný kurz pro odchyt zvířat bez pána, toulavých a opuštěných zvířat a zacházení s nimi včetně péče o ně v útulcích pro zvířata, a která má povolení od Státní veterinární správy.**
- **Provádění kastrace nebo sterilizace toulavých nebo opuštěných zvířat nebo zvířat bez pána je možnost, nikoliv však povinnost obce.**
- V případě, že dojde k přemnožení populace zdivočelých koček na území dané obce, tak by mělo být v obecním zájmu, situaci s přemnoženými zvířaty či poraněnými zvířaty nějakým způsobem řešit. Účelem by mělo být omezení rizik, která mohou vzniknout nárůstem populace nebo ohrožení populací volně žijících zvířat, a současně zabránit vzniku šíření nálezů nebo jiných nežádoucích vlivů.

- 
- Ministerstvo zemědělství vydalo v březnu 2023 „Vyjádření k problematice nakládání s toulavými, opuštěnými nebo zdivočelými kočkami“.
 - Toto vyjádření je dostupné na adrese www.mze.gov.cz



DĚKUJEME ZA POZORNOST

Oddělení ochrany zvířat

ooz@mze.gov.cz